

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 95 0 P 063389 22 Rev
Banjaluka: 24.1.2023. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanje Bundalo, kao predsjednice vijeća, Senada Tice i Davorke Delić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužilaca Milimira Radovanovića, Ulica cara Dušana 2, Bileća, Branke Blažić i Nikoline Radovanović, obe iz Bileće, koje zastupaju odvjetnici Marko Raguž i Danijel Raguž iz Zajedničkog odvjetničkog ureda "Raguž", Ulica Humska bb, Stolac, protiv tuženog "Euroherc-osiguranje" d.d.-Podružnica Mostar, Ulica Vukovarska 1, koga zastupa Odvjetničko društvo "Martinović&Partneri", Ulica Dubrovačka bb, Mostar, radi naknade štete, vrijednost spora 72.022,95 KM, odlučujući o reviziji tuženog protiv presude Okružnog suda u Trebinju broj 95 0 P 063389 22 Gž od 21.9.2022. godine, na sjednici održanoj 24.1.2023. godine, donio je

RJEŠENJE

Revizija se usvaja, presuda Okružnog suda u Trebinju broj 95 0 P 063389 22 Gž od 21.9.2022. godine ukida i predmet vraća tom sudu na ponovno suđenje.

Образложење

Presudom Osnovnog suda u Trebinju broj 95 0 P 063389 20 P od 15.11.2021. godine, obavezan je tuženi:

da tužiocima na ime naknade nematerijalne štete zbog pretrpljenih duševnih bolova usljed smrti bliskog lica isplati, i to Milimiru Radovanoviću (u daljem tekstu: prvotužilac) i Branki Blažić (u daljem tekstu: drugotužiteljica) iznose od po 20.000,00 KM, a Nikolini Radovanović (u daljem tekstu: trećetužiteljica) iznos od 7.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 15.11.2021. godine do isplate, u roku od 30 dana (stav 1.);

da prvotužiocu na ime naknade materijalne štete isplati ukupni iznos od 20.170,05 KM, od čega na ime troškova opreme za sahranu iznos od 1.628,50 KM, na ime troškova korištenja gradske kapele iznos od 400,00 KM, na ime troškova uobičajenog objeda nakon sahrane iznos od 4.317,25 KM, na ime troškova izgradnje grobnice i nadgrobnog spomenika iznos od 7.562,60 KM, na ime troškova održavanja grobnog mjesta iznos od 5.000,00 KM i na ime troškova crnine iznos od 1.261,70 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 7.10.2018. godine do isplate, u roku od 30 dana (stav 2.);

da prvotužiocu i drugotužiteljici na ime ugovornog osiguranja po polisi broj 01282481607, temeljem ugovornog osiguranja putnika (pokojnog Nikole Radovanovića) isplati iznos od 4.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 6.10.2018. godine do isplate, u roku od 30 dana (stav 3.);

da tužiocima na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 13.860,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od dana 15.11.2021. godine do isplate, u roku od 30 dana (stav 4.);

Presudom Okružnog suda u Trebinju broj 95 0 P 063389 22 Gž od 21.9.2022. godine, žalba tuženog je djelimično usvojena i prvostepena presuda preinačena u stavu 1. Izreke, u dijelu kojim su dosuđeni troškovi naknade na ime održavanja grobnog mjesta u iznosu od 5.000,00 KM, tako što je u tom dijelu tužbeni zahtjev odbijen i ukupno dosuđena naknada snižena na iznos od 15.170,05 KM.

Tuženi je obavezan da tužiocima na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 12.890,00 KM, u roku od 30 dana počev od prvog dana poslije dostavljanja prepisa presude.

Žalba tuženog je u preostalom dijelu odbijena.

Odbijen je zahtjev tužilaca za naknadu troškova postupka na ime sastava odgovora na žalbu.

Tuženi revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije, a tužioci obavežu na naknadu troškova postupka zajedno sa troškovima na ime sastava revizije u iznosu od 1.997,19 KM.

Tužioci u odgovoru predlažu da se revizija odbije, tuženi obaveže na naknadu troškova postupka na ime sastava odgovora u iznosu od 1.050,00 KM.

Revizija je osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužilaca naveden u izreci prvostepene presude.

Nije sporno da se 6.10.2018. godine na cesti Trebinje-Bileća, u mjestu Vidikovac, dogodila saobraćajna nezgoda u kojoj je sudjelovalo putničko vozilo marke "Renault Megan", registarske oznake T86-K-121 kojim je upravljao vozač Nikola Stevović, da je navedeno vozilo bilo osigurano kod tuženog po polisi od autoodgovornosti broj 01282481607 i da je srodnik tužitelja Nikola Radovanović (u daljem tekstu: oštećeni) smrtno stradao kao suvozač u navedenom vozilu.

Tužioci su srodnici oštećenog, i to prvotužilac otac, drugotužiteljica majka i trećetužiteljica sestra.

U odgovoru na tužbu tuženi ističe da je "došlo do suodgovornosti" oštećenog koji "očito" nije bio vezan sigurnosnim pojasom, pa je do štete došlo iz "razloga odgovornosti" oštećenog, zbog čega traži da se tužbeni zahtjev odbije.

Prvostepeni sud nalazi da se radi o neosnovanom prigovoru podjeljene odgovornosti, cijeneći da iz nalaza koga je 18.6.2021. godine sačinio vještak saobraćajne struke Komnen Vuković i nalaza koga je 5.6.2021. godine sačinio vještak medicinske struke dr Slobodan Prtilo, ne proizilazi da je oštećeni doprinio nastanku štete.

Prema ocjeni suda iz nalaza saobraćajnog vještaka slijedi: da povrede koje je oštećeni zadobio u saobraćajnoj nezgodi "ne bi bile isključene ni da je bio vezan sigurnosnim pojasom", kada se ima u vidu "izloženost tijela stradalog aktivnim i reaktivnim silama pri rotaciji i kontaktima pv Reno i pv Honda i kamenim zasjekom", da je "do oštećenja zadnjeg vjetrobranskog stakla došlo prilikom kontakta vozila, i to prednjeg desnog dijela pv Honda i zadnjeg desnog dijela pv Reno" ... "da prema tragovima udara i rotacije pv Reno, nije moglo doći do ispadanja stradalog suvozača kroz okvir zadnjeg vjetrobranskog stakla" i da je "tijelo suvozača nakon primarnog kontakta do zaustavne pozicije... moglo ispasti u njegovoj završnoj fazi pred zaustavljanjem prilikom naginjanja na desnu bočnu stranu".

Prema ocjeni suda iz nalaza vještaka medicinske struke slijedi da je oštećeni pretrpio povrede u vidu razderotine na čelu iznad desnog oka, razderotinu desne ušne školjke i nagnječenje glave sa prelomom jagodične kosti i vilice, da je postojalo krvarenje u lobanji i da je prilikom naglog zaustavljanja došlo do "kontra kup povrede u u kontra strani od udarca kako tijelo ide napred mozak unutra ide naprijed i udara u koštani svod lobanje... moždana masa vibrira ... dolazi do povrede krvnih sudova i krvarenja u moždanoj duplji". Sud ukazuje da je vještak naveo da samo povreda preloma jagodične kosti ima karakter teške tjelesne povrede dok su ostale lakše povrede, ali su izazvale unutrašnje krvarenje i smrt oštećenog.

Visinu materijalne štete za nadgrobni spomenik i održavanje nadgrobnog mjesta, sud je utvrdio prihvatajući nalaz iz avgusta 2021. godine i dopunu nalaza vještaka građevinske struke Aleksa Zelenović, dok je ostale materijalne troškove vezane za sahranu utvrdio uvidom u priložene račune.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 178., 200., 201., 277. stav 1., 940. i 941. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04-u daljem tekstu: ZOO), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Drugostepeni sud je žalbu tuženog prihvatio djelimično, tako što je preinačio prvostepenu presudu i tužbeni zahtjev odbio u dijelu kojim je tražena naknada na ime održavanja grobnog mjesta u iznosu od 5.000,00 KM, dok je u ostalom dijelu žalbu odbio i prvostepenu presudu u preostalom dosuđujućem dijelu odluke o glavnom zahtjevu potvrdio.

Neosnovanim cijeni žalbeni navod da su iznosi naknade nematerijalne štete dosuđeni u skladu sa Orjentacionim kriterijumima Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, ukazujući da su najviši sudovi entiteta na Panelu za ujednačavanje sudske prakse usaglasili svoje kriterijume u vezi naknade nematerijalne štete zbog smrti bliskog lica i da su dosuđeni iznosi u skladu sa usaglašenim orjentacionim kriterijumima.

Neosnovanim cijeni žalbeni navod da trećetužiteljici, sestri oštećenog, ne pripada pravo na naknadu nematerijalne štete jer između nje i oštećenog nije postojala trajna ekonomska i egzistencijalna zajednica života. Sud nalazi utvrđenim da trećetužiteljica nije stvorila samostalni život u okviru druge zajednice jer nije bila udata, da su ona i brat bili emotivno vezani bez obzira na različita mjesta življenja (Trebinje i Bileća) i da su se obilazili.

Drugostepeni sud nalazi da je pravilno odbijen prigovor podjeljene odgovornosti, cijeneći da je neosnovana tvrdnja tuženog da saobraćajni vještak nije „dao analizu kretanja tijela stradalog“ i da nalaz vještaka medicinske struke potvrđuje prirodu nastanka povrede.

Sud cijeni da je bez osnova tvrdnja tuženog da tužiocima ne pripada pravo na naknadu na ime grobnog mjesta jer imaju porodičnu grobnicu, obrazlažući da se sahrana oštećenog ne mora izvršiti u porodičnoj grobnici, a da je grobnica oštećenog izgrađena kao „jednodjelna 1/2 sa dva grobna mjesta vertikalno“, pored porodične grobnice.

Sud osvrćući se na žalbene navode o troškovima grobnice i nadgrobnog spomenika, obrazlaže da je grobnica izgrađena za „mladića od 23 godine“ i da je u sredini u kojoj je spomenik podignut „uobičajno da se mladom čovjeku podiže spomenik koji izgledom i kvalitetom prevazilazi spomenike koji se podižu ljudima preminulim prirodnom smrću“.

Sud neosnovanim cijeni žalbeni navod da prvotuziocu ne pripada naknada na ime troškova sahrane jer je te troškove snosio njegov brat Tihomir Radovanović, ukazujući da je prvotuzilac dokazao da je naknadno snosio sve troškove jer je u trenutku njihovog plaćanja bio u Podgorici.

Sud smatra da je na osnovanost tužbenog zahtjeva bez uticaja žalbeni navod da je oštećeni u vrijeme pogibije „bio pozitivan na marihuanu“, jer oštećeni nije upravljao pv Reno već je bio na mjestu suvozača.

Drugostepena odluka nije pravilna.

Rješenjem prvostepenog suda od 5.5.2021. godine određeno je izvođenje kombinovanog saobraćajno-medicinskog vještačenja, kojim je vještacima dat zadatak da „posebno analiziraju gibanje tijela smrtno stradalog“ (jer je zatečen van vozila), da odgovore na pitanje da li je stradali s obzirom na ozljede „bio vezan sigurnosnim pojasom, uvažavajući činjenicu da prednji desni dio kabine vozila nije deformisan i da je bio aktiviran zračni jastuk“, da li bi ozljede glave zadobio „u slučaju da je bio vezan sigurnosnim pojasom“ i „u kom je trenutku je tužilac (treba stradali) zadobio povrede glave“.

Vještak medicinske struke je u zaključku (strana 3 nalaza) naveo da je oštećeni zadobio povrede glave direktnom ili indirektnom tupom mehaničkom silom u kombinaciji sa rotacionim silama u toku samog saobraćajnog udesa udarcem desne strane glave najvjerovatnije o tvrde dijelove kabine“. Na pitanje da li su povrede mogle biti spriječene upotrebom sigurnosnog pojasa, u zaključku daje uopšteni odgovor primjenljiv na svaku saobraćajnu nezgodu u kojoj dolazi do kretanja tijela unutar vozila.

Vještak saobraćajne struke na strani 6 nalaza tačka 2.4., zaključuje da je pv Reno ostvarilo *primarni kontakt* zadnjim desnim dijelom sa prednjim desnim dijelom pv Honda, a *sekundarni kontakt* čeonom stranom vozila sa kamenim zasjekom na lijevoj strani, usljed rotacije. Opisujući na strani 8 nalaza mehanizam povrjeđivanja oštećenog, vještak zaključuje da se od primarnog kontakta do zaustavne pozicije radilo o „složenom ugaonom i translatorskom kretanju pv vozila Reno sa ubrzavanjem odnosno sa usporavanjem, time i tijela oštećenog“, koji je „ostvario višestruke kontakte glavom sa unutrašnjim dijelovima karoserije“. Vještak dalje zaključuje da je povreda desne ušne školjke nastala kod primarnog kontakta, a čeonu povreda glave kod sekundarnog kontakta.

Cijeneći da je tijelo oštećenog zatečeno van vozila, vještak zaključuje da to "ukazuje na mogućnost da nije bio vezan sigurnosnim pojasom", ali da povrede "ne bi bile isključene i da je bio vezan".

Vještaci su na ročištu za glavnu raspravu ostali kod nalaza i zaključaka.

Tuženi se na ročištu za glavnu raspravu održanom 6.9.2021. godine i podneskom istog datuma, očitovao na nalaze vještaka, ističući konkretne primjedbe na zaključke vještaka i ukazujući na nedosljednost u nalazu, te predložio dopunu nalaza decidirano u šest tačaka određujući na što bi se dopuna odnosila. Sud je procesnim rješenjem na ročištu odbio prijedlog za dopunsko vještačenje, a u obrazloženju presude nije dao posebne razloge zašto nije prihvatio prijedlog.

Odredbom člana 192. ZOO je propisano: "Oštećenik koji je doprinjeo da šteta nastane ili da bude veća nego što bi inače bila, ima pravo samo na srazmjerno smanjenu naknadu" (stav 1.); "Kada je nemoguće utvrditi koji dio štete potiče od oštećenikove radnje, sud će dosuditi naknadu vodeći računa o okolnostima slučaja" (stav 2.).

Zakon o osnovima bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 6/06, 75/06, 44/07, 84/09, 48/10, 18/13, 8/17, 89/17 i 9/18), u članu 34. stav 1. propisuje: "Vozač motornog vozila i lica koja se prevoze tim vozilom dužna su da koriste bezbjednosne pojaseve za vrijeme dok se vozilo kreće u saobraćaju na javnom putu". Nepoštivanje ove zakonske obaveze povlači prekršajnu odgovornost (član 235. stav 1. tačka 1 c).

U ovoj parnici nije, van razumne sumnje, utvrđeno da li je oštećeni, koji se u momentu saobraćajnog udesa nalazio na mjestu suvozača, bio vezan sa sigurnosnim pojasom, nije razjašnjen način povrjeđivanja i da li bi oštećeni pretrpio zadobijene povrede i da jeste bio vezan sigurnosnim pojasom.

Vještak medicinske struke je u nalazu zaključio da bi do smrtnog ishoda oštećenog došlo neovisno od toga da li je bio vezan sigurnosnim pojasom ili nije. Zaključak zasniva na načinu kretanja tijela usljed sudara motornih vozila, opisujući princip povrede oštećenog (napred navedeno) u smislu da najveća naprezanja nastaju u zadnjem dijelu vrata i glave zbog čega dolazi do vibriranja moždane mase, krvarenja u moždanoj duplji i smrtnog ishoda. Vještak je cijenio da je tijelo oštećenog zatečeno van auta, ali da na tijelu osim opisanih povreda u nalazu drugih povreda nije bilo, što ga je navelo da zaključi da su povrede nastale dok je bio u motornom vozilu, a ne usljed kontakta sa tvrdom površinom puta.

Zaključak da bi smrtni ishod svakako nastupio bez obzira da li je oštećeni bio ili ne vezan sigurnosnim pojasom, nisu potkrijepljeni jasnim i logičnim argumentima, tj. nije sudu pruženo logično obrazloženje zašto bi intenzitet povreda trebao biti isti i kada je korišten i kada nije korišten sigurnosni pojas. Osnovna funkcija sigurnosnog pojasa jeste upravo u tome da se njegovim korištenjem spriječe ili ublaže povrede koje može pretrpjeti lice pri saobraćajnom udesu. Ako to ne bi bio moguće ostvariti, postavlja se pitanje svrhe sigurnosnog pojasa.

Naravno, ovaj sud ne isključuje mogućnost da u određenim situacijama ni sigurnosni pojas neće spriječiti nastupanje teže povrede ili smrtni ishod, ali tada se, cijeneći sve okolnosti konkretnog štetnog događaja i pravila struke, mora obrazložiti i van razumne sumnje dokazati zašto sigurnosni pojas, sve i da je korišten, nije mogao spriječiti povredu ili smrtni ishod, a što je u ovoj parnici izostalo.

Ako se utvrdi da bi posljedice povrjeđivanja bili manje ili drugačije da je oštećeni koristio sigurnosni pojas, postavlja se pitanje u kom obimu je time oštećeni doprinio nastanku štete, što sud treba da procjeni.

Teret dokazivanja da je postojao doprinos oštećenog nastanku i obimu štete je na tuženom koji je na tu okolnost izvodio dokaze vještačenjem po vještaku saobraćajne i medicinske struke, iz čijih nalaza se ne može, kako je rečeno, van razumne sumnje izvesti zaključak da je oštećeni bio vezan sigurnosnim pojasom, odnosno da bi konstatovane povrede nastupile i da je bio vezan, pa da time nema njegovog doprinosa.

Tuženi je nakon prijema nalaza i izjašnjenja vještaka, predložio da se izradi dopuna nalaza uz pribavljanje obudkeijskog nalaza oštećenog iz krivičnog spisa, decidirano navodeći koje činjenice i okolnosti treba da se dopune.

Prvostepeni sud je prijedlog odbio pri čemu u obrazloženju presude nije dao razloge za takvu odluku, iako je tuženi naglasio da su vještaci pri izradi nalaza propustili da daju odgovor na sva pitanja koja su navedena u rješenju suda kojim je određen predmet i obim vještačenja.

Za pravilnu primjenu odredbe člana 192. ZOO, nužno je da se utvrdi da li je oštećeni bio vezan ili ne sigurnosnim pojasom, da li su povrede zadobijene dok je bio u vozilu (kako vještaci zaključuju) i sa kojim dijelom unutrašnjosti vozila, postoje li tragovi u unutrašnjosti vozila koji ukazuju na takav kontakt, ili nakon što je ispao iz vozila (što tvrdi tuženi), da li bi ispao iz vozila da je bio vezan, da li je došlo do kidanja sigurnosnog pojasa oštećenog (što impliciraju vještaci), te da li bi s obzirom na primarni i sekundarni kontak vozila, djelovanje sudarnih sila, prostorno i vremensko kretanje vozila, povrede oštećenog bile istog intenziteta da je bio vezan i zašto. Vještaci trebaju cijeliti tvrdnju tuženog da njihov osiguranik, kao vozač, nije pretrpio teže tjelesne povrede niti je ispao iz vozila kao oštećeni, a samo iz razloga jer je bio vezan sigurnosnim pojasom.

Dajući odgovor na ova i eventualno druga pitanja za koje se procjeni da je nužno razjašnjenje, vještaci trebaju svoje zaključke obrazložiti i objasniti na način da budu razumljivi, logični, u skladu sa pravilima struke i materijalnim dokazima koje su cijeliti pri izradi nalaza.

Tek kada se pravilno utvrdi da li postoji, ako postoji u kom procentu, ili ne doprinos oštećenog, sud može odlučivati o osnovanosti i visini tužbenog zahtjeva za sve utužene oblike naknade štete, pri čemu se moraju imati u vidu svi prigovori tuženog istaknuti u toku parnice i u pravnom lijeku.

Nižestepeni sudovi su počinili povredu odredbe člana 209. u vezi sa članom 8. ZPP i činjenično stanje ostavljaju nepotpuno i nepravilno utvrđenim iz kog razloga nema uslova za preinačenje presude, pa je temeljem odredbe člana 250. stav 2. ZPP odlučeno kao u izreci.

Predsjednica vijeća
Tanja Bundalo

ze
Za tačnost opravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić
